

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**УКРАЇНСЬКИЙ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ІМЕНІ Г.Ф. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА**

ФІЛОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

**Збірник наукових праць
студентства й наукової молоді**

(за матеріалами XI Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентства й наукової молоді,
Харків, 15 квітня 2021 року)

ДК: 881 + 883 + 882 + 882 + 808

Ф 56

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 6 від 10.09.2021 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голобородько Костянтин Юрійович – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Лебеденко Юлія Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, координатор з наукової роботи українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Маленко Олена Олегівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українознавства та лінгводидактики

Мельників Ростислав Володимирович – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова

Щербакова Наталія Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови

Обиденнікова Марина Олегівна – здобувач II курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри української мови

Автори публікацій несуть відповідальність за достовірність фактичних даних, чіткість викладу тексту, цитування, а також мовно-стилістичний рівень написання матеріалів.

Філологія ХХІ століття [Електронне видання] : Збірник наукових праць студентства й наукової молоді, Харків, 15 квітня 2021 р. / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди ; [редкол.: К. Ю. Голобородько (голов. ред.) та ін.]. Харків, 2021. 164 с.

©Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2021

©Автори публікацій, 2021

Використання топонімів південного регіону України в навчальному процесі.....	130
<i>Саккер Олександра</i>	
Жіночі персонажі російської народної казки та їхні міфологічні витоки.....	131
<i>Севрук Катерина</i>	
Образ жінки-борчині в романі В. Шкляра «Маруся».....	133
<i>Тіханова Регіна</i>	
Формування граматичної компетентності учнів у вивченні шкільного курсу морфології.....	135
<i>Трускал Марина</i>	
«Озерний вітер» Ю. Покальчука як зразок сучасної міфологічної прози	137
<i>Усатенко Вікторія</i>	
Верланізація у французькій мові та принципи побудови верланів.....	141
<i>Хардіков Олексій</i>	
My experience of teaching English.....	143
<i>Хоменко Нікіта</i>	
Терміни і професіоналізми в галузі бухгалтерського обліку: до проблеми розмежування	144
<i>Черевко Юлія</i>	
Роль бізнес-англійської мови у сучасному світі.....	146
<i>Черкашина Вікторія</i>	
Щастя як феномен буття людини.....	148
<i>Черкашина Вікторія</i>	
Linguistic deviations in media discourse.....	152
<i>Чеснюк Анастасія</i>	
Стилістичні засоби в медійному дискурсі (інтернет-магазинах).....	153
<i>Чеснюк Анастасія</i>	
Сталі вирази з семантикою «відсутність світла» в російській та китайській мовах (до постановки проблеми).....	155
<i>Чу Йівей</i>	

зробити попередні трагічні історичні обставини, вона завдяки своїй майстерності та військовому хисту є активним учасником визвольної боротьби.

Література

1. Башкирова О. М. Межі «чоловічого» і «жіночого» в сучасній українській романістиці / О. М. Башкирова. // Наукові праці. Філологія. Літературознавство. – 2017. – №289. – С. 106–112.
2. Гонський В. Час воїнів. Олександра Соколовська – отаман Маруся / В. Гонський // Українська правда. URL <http://www.istpravda.com.ua/columns/2011/01/26/18551/>
3. Сікора Л. Т. Феміністичні мотиви в творчості лесі українки / Л. Т. Сікора. // Молодий вчений. – 2019. – №4. – С. 204–209.
4. Яцків Р. Лінгвокультурологічний аспект біблієантропоніма Марія / Роксолана Яцків. // Проблеми гуманітарних наук. серія «філологія». – 2015. – №36. – С. 151-161.

Джерело

1. Шкляр В. Маруся / Василь Шкляр. – 2014. – URL <http://testlib.meta.ua/book/229548/read/>

Трускал Марина Вікторівна

Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Наук. кер.: докт. філол. наук, проф. О.О. Маленко

ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У ВИВЧЕННІ ШКІЛЬНОГО КУРСУ МОРФОЛОГІЇ

Розглянуто особливості формування граматичних понять з морфології української мови. Проведено аналіз етапів вивчення шкільного курсу морфології та визначення способів покращення методики засвоєння.

Ключові слова: морфологія, граматична компетентність, шкільний курс, мовознавство, учень.

Кожна загальноосвітня школа має впорядковану освітню програму з різних предметів залежно від специфіки навчального закладу та його учнів. Структурно-змістовим компонентом шкільного курсу мовознавства є грамати́ка, зокре́ма *морфоло́гія* — один з найбільших розділів науки про мову, що має відповідні теоретичні засади, категорії й термінопоняття. Граматика як буттєвий вимір існування мови є важливою основою здійснення акту комунікації згідно з різноманіттям мовних форм та широтою їх застосування в мовленні.

Актуальність дослідження процесів формування граматичної компетентності учнів у вивченні шкільного курсу морфології цілком обґрунтована й переконлива, адже до реєстру цих компетентностей входить знання учнем частин мови, розуміння їхніх особливостей, властивих їм граматичних категорій (для самостійних частин мови), уміння правильно змінювати слова різних частин мови, правильно будувати словосполучення й

речення з ними. Відповідно, кожен фактор методики навчання морфології має бути опанований й адаптований для вивчення у школі.

Головною метою вивчення шкільного курсу морфології є формування в учнів граматично-комунікативної компетентності, яка формується при здобутті мовленнєвого, лінгвістичного і соціокультурного досвіду, зважаючи на вікові особливості школярів [1].

Початкові етапи вивчення морфології в початкових класах та молодших класах середньої школи надзвичайно важливий, оскільки саме в цей період закладаються основи граматичної компетентності учнів, необхідні для подальшого вивчення та змоги регулярного повторення набутих умінь та підвищення рівня спілкування з використанням правильних граматичних конструкцій. «Граматична правильність мовлення є одним із рівнів культури мовлення, першим найважливішим ступенем засвоєння літературної мови, а також володіння мовною культурою, — вважають М. Пентилюк та О. Попова, — основою комунікативної компетентності мовця» [3: 126]. Загальний стан і конкретні аспекти формування граматичної компетентності в морфології розглядали багато лінгвістів та лінгводидактів, а також вчені-методисти. Серед них О. Біляєв, В. Горяний, О. Горошкіна, С. Караман, В. Мельничайко, С. Омельчук та ін.

Як зазначає кандидатка педагогічних наук Н. Дика, «основне завдання шкільного курсу української мови полягає у формуванні культури мовлення учнів, тобто в забезпеченні вміння змістовно і грамотно (на всіх виучуваних рівнях — фонетичному, лексичному, словотворчому, граматичному, правописному та стилістичному) обмінюватися думками та набутих досвідом» [2: 211]. Тому граматична компетентність у контексті шкільного курсу морфології грає значущу роль не лише при вивченні розділу морфології у молодших класах, а й у формуванні практичних навичок упродовж усього вивчення теми в школі. Ці етапи навчання закладають основу для формування мовних навичок в учнів для подальшого вивчення мови в межах вимог програми, тож поступово в школярів формується потрібний високий рівень граматичної компетенції.

Граматичну компетентність визначаємо як здатність учня до коректного граматичного оформлення своїх усних і писемних висловлювань та розуміння граматичного оформлення мовлення інших, що базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок і знань та граматичної усвідомленості. Якщо розглядати перспективу подальшого розвитку в заданому напрямі, то формуються сталі компоненти граматичної компетентності. Так, основними складниками предметної компетентності в курсі шкільної морфології є стійкі граматичні знання та сформовані навички граматично правильного мовлення. Також граматична усвідомленість, що разом продукують комплексний підхід до навчання мови.

Аналогом наявної методики вивчення частин мови в шкільному курсі морфології може слугувати оновлена система вправ. Її завдання полягатиме у створенні можливостей ефективнішого засвоєння учнями середніх класів

граматичного матеріалу та продуктивного формування мовних компетентностей з використанням комунікативного підходу.

Література

1. **Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти:** вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. К.: Ленвіт, 2003. 273с. 2. **Дика Н. М.** Засвоєння синтаксичних та стилістичних норм літературної мови учнями загальноосвітніх навчальних закладів. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія №5. Педагогічні науки: зб. наукових праць. 2016. 8(3). С.211–218. 3. **Пентиліук М. І.** Попова О. А. Граматично правильне мовлення як основа запобігання комунікативній девіантності. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». Острог: Вид-во НаУОА, 2017. Вип.68. С.124–131.

*Усатенко Вікторія Миколаївна
Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди
Наук. кер.: к. філол. н., доц. Т.В. Веретюк*

«ОЗЕРНИЙ ВІТЕР» Ю. ПОКАЛЬЧУКА ЯК ЗРАЗОК СУЧАСНОЇ МІФОЛОГІЧНОЇ ПРОЗИ

Постановка наукової проблеми та її визначення. Сучасна проза є досить малодосліджуваною. З огляду на це, усебічний аналіз літературного доробку Ю. Покальчука є необхідним у контексті досліджень, присвячених розвитку сучасної літератури, проте закономірним кроком на початковому етапі цілісного вивчення творчого доробку письменника буде аналіз його окремих творів, одним з яких є «Озерний вітер».

Актуальність запропонованої теми наукового дослідження вмотивована необхідністю вивчення повісті Юрія Покальчука «Озерний вітер» як зразка міфологічної прози, адже цей твір раніше не став об'єктом літературознавчого аналізу.

Мета розвідки – аналіз фольклорно-містерійної повісті «Озерний вітер» Ю. Покальчука як зразка сучасної міфологічної прози.

Завдання. Розглянути творчість Юрія Покальчука в сучасній українській прозі; проаналізувати повість «Озерний вітер» Ю. Покальчука в контексті його життєвої філософії.

Методи наукових досліджень. Методологічну основу роботи складають аналітичний, компаративний та філологічний методи.

Практичне значення роботи. Матеріали дослідження можуть бути використані на уроках української літератури в закладах середньої освіти та на заняттях з літературознавчих дисциплін у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням одержаних наукових результатів.